

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Желілік арналардың толысуы. Қазіргі заман проблематикасы

ЖАРИЯЛАНДЫ
16.05.2024СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/153093/

Желілік арналардың толысуы. Қазіргі заман проблематикасы

Орындаған:

Нұртлеу Әмина

«Тұран» университеті

«ЦТиИ» факультеті

«Радиотехника Электроника және Телекоммуникация» мамандығының 1 курс студенті

Жетекшісі: Қаршығаева Айнұр Аралбекқызы

Аңдатпа:

Қазіргі ақпараттық қоғамдағы желілік арналардың толықтығы мәселесі барған сайын өзекті және маңызды бола түсуде. Жалған ақпараттың, дұрыс емес деректердің және ақпараттық шудың таралуы пайдаланушының сапалы және сенімді ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін елеулі сын-қатерлер туғызады. Бұл мақалада ақпарат көлемі, мазмұн сапасы, сүзу мәселелері және ақпараттың қолжетімділігі сияқты желілік арналардың толықтығына әсер ететін факторлар қарастырылады. Сондай-ақ, бұл мәселені шешудің ықтимал жолдары, соның ішінде сүзу алгоритмдерін жетілдіру, пайдаланушылардың ақпараттық сауаттылығын арттыру, интернет-платформалар мен контент жасаушылар арасындағы ынтымақтастық, тәуелсіз ақпарат көздерін қолдау және құқықтық шараларды енгізу талқыланады. Қорытындыда интернеттегі сапалы және сенімді ақпаратқа қол жеткізуді қамтамасыз ету үшін барлық деңгейдегі бірлескен күш-жігердің маңыздылығы атап өтіледі.

Кілт сөздер:

мәселе, толықтығы, желілік арналар, ақпарат, сапа, сүзу, қол жетімділік, интернет, Алгоритмдер, сауаттылық, ынтымақтастық, Тәуелсіздік, заңнама.

Аннотация:

Проблема полноты сетевых каналов в современном информационном обществе становится все более актуальной и серьезной. Распространение ложной информации, недостоверных данных и информационный шум создают серьезные вызовы для обеспечения доступа к качественной и достоверной информации пользователем. В

данной статье рассматриваются факторы, влияющие на полноту сетевых каналов, такие как объем информации, качество контента, проблемы фильтрации и доступности информации. Также обсуждаются возможные пути решения этой проблемы, включая усовершенствование алгоритмов фильтрации, повышение информационной грамотности пользователей, сотрудничество между интернет-платформами и контент-создателями, поддержку независимых источников информации и введение правовых мер. В заключении подчеркивается важность совместных усилий на всех уровнях для обеспечения доступа к качественной и достоверной информации в интернете.

Ключевые слова:

проблема, полнота, сетевые каналы, информация, качество, фильтрация, доступность, интернет, алгоритмы, грамотность, сотрудничество, независимость, законодательство.

Annotation:

The problem of completeness of network channels in the modern information society is becoming more urgent and serious. The spread of false information, unreliable data and information noise create serious challenges for ensuring access to high-quality and reliable information by the user. This article examines the factors affecting the completeness of network channels, such as the amount of information, the quality of content, the problems of filtering and accessibility of information. Possible solutions to this problem are also being discussed, including improving filtering algorithms, improving user information literacy, cooperation between Internet platforms and content creators, support for independent sources of information and the introduction of legal measures. In conclusion, the importance of joint efforts at all levels to ensure access to high-quality and reliable information on the Internet is emphasized.

Keywords:

problem, completeness, network channels, information, quality, filtering, accessibility, Internet, algorithms, literacy, cooperation, independence, legislation.

Ақпараттық революция дәуірінде желілік арналар біздің күнделікті өміріміздің ажырамас бөлігіне айналды, бұл деректер мен ақпараттың үлкен көлеміне қол жеткізуге мүмкіндік берді. Әр түрлі ақпарат көздерімен қаныққан виртуалды кеңістік түймені басу арқылы қол жетімді Шексіз білім мұхитына ұқсайды. Алайда, осы ақпарат теңізінің арасында қол жетімді ақпараттың дұрыстығы мен дұрыстығына күмән келтіретін желілік арналардың толықтығы мәселесі жатыр. Алдымен интернет бізге білім мен мәдениеттің барлық салаларына еркін қол жеткізуге уәде беріп, шексіз ақпарат пен білімнің қайнар көзі ретінде ұсынылды. Бірақ уақыт өте келе ақпаратқа қол жетімділіктің кемшіліктері бар екені белгілі болды. Көптеген пайдаланушылар желі ұсынатын ақпараттың сенімділігі мен өзектілігін анықтау мәселесіне тап болады. Бұл ақпараттың сапасы, оның біздің қажеттіліктеріміз бен үміттерімізге қаншалықты сәйкес келетіндігі және біздің шешімдеріміз бен көзқарастарымыздың әлемге әсері туралы сұрақтар туғызады. Осылайша, қазіргі әлемдегі желілік арналардың толықтығы мәселесі барған сайын өткір

және өзекті пікірталастың объектісіне айналуда. Бұл мақалада біз осы мәселенің мәнін тереңірек түсінуге, оның қоғамға әсерін талдауға және оны тез дамып келе жатқан Цифрлық әлем контекстінде шешу жолдарын ұсынуға тырысамыз[1].

[2]Цифрлық дәуірде ақпараттық ресурстар қоғамның білім мен коммуникация қажеттіліктерін қанағаттандыруда шешуші рөл атқарады. Желілік арналар, ең алдымен Интернет, деректерді берудің, өңдеудің және таратудың негізгі көзіне айналды. Алайда, шексіз мүмкіндіктермен қатар, бірқатар проблемалар туындайды, олардың бірі желілік арналардың толықтығы. Желілік арналардың толықтығы ақпарат ауқымынан тыс көптеген аспектілерді қамтиды. Ол мыналарды қамтиды:

Қол жетімділік: желіде әртүрлі көзқарастарды білдіретін және әртүрлі мазмұнды

Өзектілігі: ақпараттың ағымдағы оқиғалар мен пайдаланушылардың қажеттіліктеріне сәйкестігі.

Сенімділік: дәлелденген дереккөздерге негізделген ұсынылған фактілердің шынайылығы мен дәлдігі.

Өзектілік: ақпарат белгілі бір пайдаланушының сұранысы мен қызығушылығына қаншалықты сәйкес келеді.

Қамту: жоғары мамандандырылған немесе аз зерттелген тақырыптар бойынша ақпараттың болуы.

Өкінішке орай, қазіргі заманғы желілік арналар көбінесе ақпараттың толықтығына әсер ететін мәселелерге тап болады.

Ақпараттық шу: материалдың көп мөлшері қажетті ақпаратты табуды және таңдауды қиындатады.

Жалған жаңалықтар: жалған немесе бұрмаланған ақпаратты тарату білім көзі ретінде желіге деген сенімге нұқсан келтіреді.

Ақпараттық сүзгілер: іздеу жүйелері мен әлеуметтік медиа алгоритмдері жеке іздеу нәтижелерін жасайды, бұл Пайдаланушының белгіленген көзқарастарына немесе мүдделеріне қайшы келетін ақпаратқа қол жеткізуді шектеуі мүмкін.

Бірқалып емес тарату: кейбір тақырыптар бойынша ақпарат мол, ал басқаларында тапшылық бар.

Желілік арналардың толықтығы негізделген шешімдер қабылдау және қоғамды дамыту үшін өте маңызды. Ол ықпал етеді: Ой-өрісін кеңейту және білім беру; ақпараттандырылған қоғамдық пікір қалыптастыру; ғылыми білім мен инновацияларды дамыту; әлеуметтік әділеттілік пен ашықтық. Ғаламтордың толысуы туралы мәліметтерге қол жеткізу қиын міндет. Дегенмен, оның шешімі салауатты және гүлденген ақпараттық қоғамды қалыптастыру үшін өте маңызды, мұнда әркім білім мен мүмкіндіктерге тең қол жеткізе алады[3].

Жаһан мәселесін түсіну қазіргі ақпараттық қоғамның осы маңызды аспектісіне айтарлықтай әсер ететін бірқатар факторларды терең қарастыруды қажет етеді. Интернет пен цифрлық технологиялардың дамуымен біз онлайн режимінде ұсынылатын ақпараттың үлкен көлеміне тап боламыз. Дегенмен, деректердің бұл әсерлі көптігінің

артында толық, сенімді және тиісті ақпаратқа қол жеткізуді айтарлықтай шектейтін кейбір қиындықтар жатыр. Желілік тордағы қоқыстың жиналуына әсер ететін негізгі факторлардың бірі-ақпарат көлемінің өсуі. Күн сайын Интернетте көптеген жаңа деректер пайда болады және бұл ақпаратты сүзу және ұйымдастыру бойынша айтарлықтай күш-жігерге қарамастан, пайдаланушылар желіде қол жетімді шексіз деректер арасында қажетті ақпаратты табу және алу мәселесіне тап болады[4]. Сонымен қатар, ақпарат сапасы маңызды рөл атқарады. Жалған жаңалықтардың, бұрмаланған фактілердің және желідегі теріске шығарылмаған деректердің пайда болуымен пайдаланушылардың әлем туралы түсініктерін бұрмалау қаупі бар. Дұрыс емес ақпарат бб

оқиғалар мен құбылыстар туралы түсінбеушілік тудыруы мүмкін, сонымен қатар қате тұжырымдар мен шешімдер тудыруы мүмкін.

Ақпаратты сүзу мәселесі интернет кеңістігінің өсуі жағдайында өзекті бола түсуде. Автоматтандырылған алгоритмдер мен ұсыныс жүйелері «ақпараттық көпіршіктерді» қалыптастыра алады, шындықтың көрінісін бұрмалайды және әртүрлі ақпарат көздеріне қол жеткізуді шектейді[5]. Тағы бір маңызды аспект-ақпараттық шу. Деректердің көптігі Шу тудыруы мүмкін және маңызды фактілер мен оқиғаларға қол жеткізуге кедергі келтіруі мүмкін. Бұл маңызды мәселелерге назар аудармауға және ең маңызды тақырыптардан алшақтатуға әкелуі мүмкін. Сонымен, Интернетке және цифрлық ресурстарға қол жетімділіктің біркелкі бөлінбеуі әр түрлі пайдаланушылар топтары үшін ақпарат алуға кедергі келтіреді. Желіге шектеулі қол жетімділік көптеген адамдар үшін білім беру, даму және байланыс мүмкіндіктерін шектеуі мүмкін, бұл ақпаратқа қол жетімділіктің теңсіздігі мен төмендігін күшейтеді. Сонымен, осы факторлардың барлығы желілік арналардың толықтығына әсер етеді, бұл желінің барлық пайдаланушылары үшін сапалы және сенімді ақпаратқа қол жеткізуді қамтамасыз етуді маңызды етеді. Бұл мәселені шешу Ақпаратты сүзу мен талдаудың жаңа әдістерін әзірлеуді, сондай-ақ ақпараттық сауаттылықты арттыруды және қоғамның барлық топтары үшін желілік ресурстарға қолжетімділікті кеңейтуді қамтитын кешенді тәсілді талап етеді.

Желілік арналардың толықтығы мәселесі жеке пайдаланушыларға да, жалпы әлеуметтік процестерге де әсер ететін бірқатар ауыр зардаптарға әкеледі. Осы салдардың негізгі аспектілерін қарастырайық:

1. Жалған ақпаратты тарату: Желілік арналардың толықтығы мәселесінің ең ауыр зардаптарының бірі-жалған ақпаратты жаппай тарату. Деректердің сүзгіленуі мен сапасын бақылаудың жеткіліксіздігі жалған жаңалықтарға, мифтерге және бұрмаланған фактілерге әкеледі, бұл қате сенімдер мен қоғамдық пікірге әсер ету қаупін тудырады.

2. Ақпарат көздеріне деген сенімділікті жоғалту: Пайдаланушылар дұрыс емес немесе бұрмаланған ақпараттың көптігіне тап болған кезде, бұл жалпы желі көздеріне деген сенімнің төмендеуіне әкеледі. Бұл интернеттің халыққа білім беру және коммуникация құралы ретіндегі әсерін әлсіретіп, әртүрлі пайдаланушылар топтары арасындағы алшақтықты күшейтеуі мүмкін.

3. Ақпараттық қауіпсіздікке қауіп: Жалған ақпаратты тарату ақпараттық қауіпсіздікке қауіп төндіруі мүмкін. Негізсіз деректерді қоғамдық пікірді манипуляциялау, кибершабуылдар және ақпараттық кеңістіктің тұрақтылығы мен қауіпсіздігіне нұқсан келтіретін цифрлық агрессияның басқа түрлері үшін пайдалануға болады.

4. Маңызды тақырыптарға назар аудару: Ақпараттың артық болуы қанықтылыққа және ең маңызды сұрақтар мен оқиғалардан алшақтатуға әкелуі мүмкін. Бұл қоғамдық диалогты қиындатуы, негізделген шешімдер қабылдауы және саясат, ғылым және әлеуметтік мәселелер сияқты маңызды тақырыптарға деген қызығушылықты төмендетуі мүмкін[6].

Сонымен, желілік арналардың толықтығы проблемасы қоғам үшін ауыр зардаптарға әкеледі және онымен күресудің тиімді стратегияларын әзірлеуді, сондай-ақ Интернет желісінің қол жетімді ресурстарын тиімді пайдалану үшін пайдаланушылардың ақпараттық сауаттылығын арттыруды талап етеді. Желілік арналардың толықтығы б мәселесін шешу үшін бірнеше стратегиялар мен әдістерді қамтитын кешенді тәсілді қабылдау қажет.

[7]Сүзу алгоритмдері мен мазмұн ұсыныстарының тиімділігін арттыру пайдаланушыларға олардың мүдделері мен қажеттіліктеріне сәйкес келетін неғұрлым сәйкес және сапалы ақпарат алуға мүмкіндік береді. Бұл жалған жаңалықтар мен теріске шығарылмаған деректердің қоғамдық пікірге әсерін төмендетуі мүмкін. Пайдаланушыларды сыни тұрғыдан ойлауға және ақпаратты талдау дағдыларына үйрету оларға сенімді және сенімсіз дереккөздерді ажыратуға, сондай-ақ ақпаратты таратпас бұрын оны тексеруге және растауға көмектеседі. Бұл желіде жалған ақпараттың таралу қаупін азайтуға көмектеседі.

Интернет-платформалар мен мазмұнды жасаушылар арасындағы ынтымақтастық ұсынылған ақпараттың сапасын жақсартуға және оны сүзу процесін тиімдірек етуге көмектеседі. Бірлескен күш-жігер пайдаланушылар үшін неғұрлым сенімді және сәйкес мазмұнды жасауға әкелуі мүмкін. Тәуелсіз журналистерді, зерттеушілерді және медиа ұйымдарды қолдау ақпараттың әртүрлілігі мен қолжетімділігіне ықпал етеді. Бұл ақпараттық кеңістікті монополияландыруды азайтуға және пайдаланушыларға көптеген дереккөздерді ұсынуға көмектеседі. Жалған ақпаратты таратумен күресуге және интернетте сапалы мазмұнды қамтамасыз етуге бағытталған құқықтық шаралар мен нормативтік актілерді енгізу желілік арналардың толықтығы мәселесін шешуге айтарлықтай әсер етуі мүмкін. Желілік арналардың толықтығы мәселесі қазіргі ақпараттық қоғамның ең өзекті мәселелерінің бірі болып табылады. Жалған ақпаратты, дұрыс емес деректерді және ақпараттық шуды тарату пайдаланушының сапалы және тиісті ақпаратты алуына елеулі кедергілер тудырады. Алайда, бұл мәселені жеңуге көмектесетін әртүрлі тәсілдер мен стратегиялар бар. Сүзу алгоритмдерінің тиімділігін арттыру, пайдаланушыларды сыни тұрғыдан ойлауға үйрету, интернет-платформалар мен контент жасаушылар арасындағы ынтымақтастық, тәуелсіз ақпарат көздерін қолдау және құқықтық шараларды енгізу — мұның бәрі сапалы және сенімді ақпаратқа

қол жеткізуге ықпал етуі мүмкін[8].

Қорытындылай келе, интернеттегі ақпараттың толықтығы мен сапасын қамтамасыз ету үшін технологиялар мен алгоритмдер деңгейінде де, білім мен заңнама деңгейінде де күш салу қажет. Сонда ғана біз желілік арналарды жалған ақпарат пен манипуляция көзі емес, білім мен еркіндік көзі ете аламыз.

Әдебиеттер тізімі:

1.

Ж.Желсекенов — «Қазіргі ақпарат-коммуникативтік технологиялар». — Алматы, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің хабаршысы. РЭТ, 1 (87), 23-28. (2023)

2.

Сейтжанова, А.Ж. — «Қазақстан жаһандық байланыс қалыптастырудағы ақпараттық-коммуникативтік технология ролі: тәжірибені талдауы». — Алматы, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің хабаршысы. Инфо сериясы, 2 (90), 55-61. (2021)

3.

Қанатова, Г.Т., & Орынбаева, А. О. — Жаһанның жауһар торы. Ақпарат кеңістігі — Алматы, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің хабаршысы. РЭТ сериясы, 3 (83), 39-45. (2019)

4.

Жұмашов, Р.К. — «Ақпараттық және коммуникативтік технологиялар заманауи бейне ретінде». — Алматы, «Отандық жазбалар» электронды ғылыми-тәжірибелік журналдар, 24(1)116121(2016)

журналдар, 24 (1), 116-121. (2016)

5.

Жекебаева, Г.Т. — «Ақпараттық-коммуникативтік технология әсеріннен Қазақстан трансформациясы». — Алматы, Ғылым мен білімнің қолөнері, (6), 112. (2018)

6.

Литвинова, Ю.Н. — «Журналистикадағы ақпараттық-коммуникациялық технологиялар: жаңа мүмкіндіктер мен қиындықтар». — Мәскеу, Мәскеу университетінің хабаршысы. 10 Серия. Журналистика, (6), 22-34. (2018)

7.

Зубева, О. В. — «Ресейдегі қазіргі ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың дамуы». -Мәскеу, МГИМО университетінің Ғылыми хабаршысы, (6), 196-204. (2022)

8.

Андреева, Н. В. — «Ресей торының желілік қолданбасы». Мәскеу, Ғылым мен білімнің қазіргі мәселелері, (2), 123-130. (2023)

КМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.